

Oponentský posudek doktorské disertační práce
Evropská úprava právní ochrany databází
autor: JUDr. Jan Leščinský
školitel: Doc. JUDr. Pavel Svoboda, DEA

Disertační práce se zabývá jevem, jehož plné uchopení prostředky, které má k dispozici právní úprava, je v podmínkách rostoucích možností moderních informačních technologií velmi obtížné. Na právní úpravu působí v několika rovinách řada faktorů, reflektujících zájmy pořizovatelů a uživatelů databází, ochranu tvůrčí činnosti a ekonomických zájmů s ní spjatých, ochranu přístupu k informacím a potřebu rozumného omezení monopolního postavení v zájmu společenského pokroku, význam určitého modelu úpravy pro postavení jejích adresátů ve světové tržní konkurenci, a jiná hlediska. Autor se všemi relevantními hledisky zabývá, analyzuje jejich vliv při hledání vyváženého řešení, srovnává různé modely úpravy a zkoumá jejich dopady pro praxi i pro další vývoj (srov. například poukaz na dopady, které měl převod správy nad satelity USA na soukromou společnost na přístup vědecko-výzkumných institucí k získání satelitních snímků). Jedná se tedy o téma mimořádně aktuálnosti a významu.

Z povahy matérie je metodický přístup autora mezioborový a zahrnuje nejen aspekty všech oborů doktorandského studia „Veřejné právo I“ - právo evropské, které je nesporně těžištěm výkladu, mezinárodní a ústavní, ale i práva soukromého. Jeho pohled vychází z dynamiky rozvoje dříve tradičních oborů a sleduje trendy komercializace autorskoprávní ochrany výsledků tvůrčí duševní činnosti, rozšíření působnosti soutěžního práva i na uživatele databází, kteří nejsou klasickými „soutěžiteli“, harmonizační tendence ve světovém měřítku a jejich překážky a především evropský model úpravy *sui generis*, který je originálním pokusem o symbiózu oborových přístupů (o vhodnosti tohoto termínu lze mít pochybnosti, byl však zaveden evropskou úpravou a vyjadřuje její hybridní a experimentální povahu; bylo by nicméně zajímavé slyšet názor autora na jeho užití). Vedle těchto aspektů autor posuzuje i možnosti ochrany cestou smluvní, prostředky technologickými a dalšími alternativními způsoby.

Způsob zpracování tématu je na vysoké úrovni. Jedná se vlastně o rukopis vědecké monografie (310 stran), která je podána velmi srozumitelným stylem, což je třeba vzhledem k obsahové náročnosti tématu zvlášť ocenit. Na úvod každé části je seznam aktuální literatury, zpravidla včetně její elektronické verze. V příloze jsou uvedeny Směrnice 96/9/ES a vybraná

ustanovení českého autorského zákona, úplný seznam literatury a - což je u doktorských disertací zcela výjimečné - věcný rejstřík s odkazy na marginální čísla v textu.

Struktura díla je logická. Nejprve vysvětluje základní pojmy podle věcných prvků a legálních definic. Poté podává výklad Směrnice 96/9/ES o právní ochraně databází, opřený o rozsáhlé odkazy na výkladovou judikaturu Soudního dvora ES, a zkoumá výsledky její transpozice ve všech členských státech EU, přičemž detailní kritickou pozornost (29 stran textu) věnuje souladu českého autorského zákona se Směrnicí; zcela správně při tom poukazuje na potřebu eurokonformního výkladu vnitrostátní úpravy. Na základě zjištěných výsledků transpozičního úsilí pak posuzuje otázku revize Směrnice. Následující rozbor mezinárodně právních úprav, vlivné úpravy USA (včetně sporů o její případnou změnu) a dokonce i některých států rozvojových (pozoruhodné je srovnání tradicionalismu autorskopravní ochrany v Africe s flexibilním přístupem „asijských tygrů“ na s. 242) autor vyhodnocuje z hlediska jejich možného příspěvku pro dosažení kompromisu na globální úrovni. V závěru, který má výraznou syntetizující hodnotu, autor přesvědčivým způsobem dokazuje, že své téma bravurně ovládá a je schopen přinést původní poznatky na vysoké teoretické úrovni, obohacující nauku dotčených právních oborů.

Předložené disertaci nelze vytknout zásadní chyby, připomínky mohou být jen k některým zcela dílčím a formulačním otázkám; vede však i k úvahám, které by bylo možno učinit předmětem diskuse v rámci obhajoby:

- tvrzení, že trh databází se nevyznačuje monopolistickým prostředím (s. 15), se zdá být v rozporu s jeho hodnocením jako trhu téměř monopolního bez přítomnosti podstatné konkurence (s. 19); jak potom posoudit skutečnou míru ohrožení práv pořizovatelů a adekvátnost ochrany návratnosti investic jimi vložených do tvorby databází podle práva *sui generis*?
- odkazuje-li právo *sui generis* ochranu jednotlivých obsahových prvků databází na národní úpravy jednotlivých členských států, zda či jak se promítá nízká míra harmonizace těchto národních úprav do postoje členských států k jejich implementačním závazkům vůči Směrnicí?
- jaká jsou kritéria posuzování „přiměřenosti“ podmínek, za nichž musí pořizovatel umožnit zájemcům užití databáze (s. 92)?

- Evropská úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod dosud není formálním pramenem komunitárního práva a proto není zcela přesné hovořit o rozporu s ní (s. 113)
- podmínka vzájemnosti, uplatňovaná Směrnicí jako ochrana vůči třetím státům (s. 114), se jeví při značných rozdílech v úpravách jako dvojsečný nástroj (viz reakce v USA, popisované na s. 199); jak vidí autor její další perspektivu?
- lze všechny rozpory autorského zákona se Směrnicí (s. 146-174) odstranit eurokonformním výkladem?
- jaký je vztah mezi přechodnými ustanoveními čl. 14 Směrnice a vyloučením zpětných účinků, z něhož jako z pravidla vychází Smlouva o přistoupení ČR k EU?

Závěr: Předložená doktorská disertace je ze shora uvedených důvodů vysoce nadstandardní a protože splňuje požadované nároky, doporučuji ji k ústní obhajobě.

V Praze 14. prosince 2005

JUDr. Ing. Jiří Zemánek, CSc.
Jean Monnet Professor of European Law